

Mezi textem a kontextem. Teorie literárního pole a kulturní materialismus jako modely zprostředkování

Mgr. Josef Šebek

Abstrakt

Ve své disertační práci *Mezi textem a kontextem. Teorie literárního pole a kulturní materialismus jako modely zprostředkování* se autor zabývá problematikou zprostředkování mezi literárním textem a jeho sociálním kontextem. Zaměřuje se na dva významné současné kontextově orientované přístupy: teorii literárního pole vypracovanou Pierrem Bourdieuem a kulturní materialismus, formulovaný nejprve Raymondem Williamsem a poté rozpracovaný Alanem Sinfieldem a Jonathanem Dollimorem, a chápe je jako dva základní, komplementární modely zprostředkování: teorie literárního pole postuluje existenci (relativně) autonomního mikrosvěta literatury, zatímco kulturní materialismus vychází z přesvědčení o plném začlenění literárního textu do sociálního kontextu, „společensko-materiálního pohybu“ (Williams). Po úvodním nastínění problematiky se autor zabývá Bourdieuovou teorií literárního pole, jeho „novou vědou o dílech“ a následně současnými postbourdieuovskými přístupy (Alain Viala, Anna Boschetti, Jacques Dubois, Gisèle Sapiro, Pascale Casanova, Bernard Lahire, Jérôme Meizoz, Geoffroy de Lagasnerie), které teorii literárního pole aplikují, rozvíjejí a modifikují, a využívá je ke kritice této teorie jakožto modelu zprostředkování. Následně se věnuje kulturnímu materialismu: nejprve základním pojmům teorie kultury Raymonda Williamse a jeho literární teorii, poté jeho nevýznamnějším pokračovateli Alanu Sinfieldovi. U Sinfielda se problematika zprostředkování posouvá do roviny sexuální disidence a sociální diference, a vzniká tak pozoruhodná varianta literárních queer studií, v níž centrální pozici zaujímají pojmy subkultury a disidentního čtení. Závěr tvoří kritická komparace obou teorií, zaměřující se na otázky historicity, textu jako události, singularity, produkce a recepce, problematiku formy a sebereflexivitu bádání a blíže tak osvětlující problém zprostředkování mezi textem a kontextem.

Klíčová slova

Pierre Bourdieu, Raymond Williams, Alan Sinfield, Ladislav Fuks, sociologie literatury, literární pole, habitus, kulturní kapitál, literární hra, postura, kulturní materialismus, ideologie, hegemonie, disidence, čtení, queer studia